

Dianthus carthusianorum

Foto: Harrie de Vries

Nomenclatuur/Etymologie

De geslachtsnaam '*Dianthus*' is afgeleid van het Griekse '*dios*' (van Zeus of Jupiter, goddelijk) en '*anthos*' (bloem). De letterlijke betekenis is dus 'goddelijke bloem', wat verwijst naar de schoonheid van de anjer, die aan de god Jupiter was gewijd. De sortaanduiding '*carthusianorum*' betekent 'van de Kartuziers' en is een verwijzing naar de Kartuizer monniken. Deze monniken kweekten de plant in hun kloostertuinen, onder meer vanwege de aanwezigheid van saponinen (stoffen die voor zeepbereiding gebruikt werden) en het traditionele gebruik als middel tegen reuma.

Taxonomie

- Rijk: *Plantae* (Planten)
- Orde: *Caryophyllales*
- Familie: *Caryophyllaceae* (Anjerfamilie)
- Geslacht: *Dianthus* (Anjer / Ridderspoor)
- Soort: *Dianthus carthusianorum* (Kartuizer anjer)

Synoniemen

De plant heeft geen wijdverspreide of veelvoorkomende botanische synoniemen. De Nederlandse naam is Kartuizer anjer of Karthuizer anjer.

Eventuele variëteiten en cultivars

De soort *Dianthus carthusianorum* is met name populair in natuurtuinen en wordt minder intensief gekweekt voor cultivars dan de grotere tuinvaliden (*D. plumarius* of *D. caryophyllus*). Er is echter één bekende variëteit en enkele cultuurvormen:

- Variëteit: *Dianthus carthusianorum* var. *humilis* – Een laagblijvende vorm van de soort, die vaak een maximale hoogte van 25 cm bereikt en goed is voor rotstuinen.
- Cultivars: Er zijn cultivars die op kleur of hoogte zijn geselecteerd, maar deze zijn vaak zeldzaam in de handel en worden meestal zonder cultivar-naam aangeboden, of als selecties van de soort.

Familie

Dianthus carthusianorum behoort tot de familie *Caryophyllaceae*, de anjerfamilie.

Hoogte

De volwassen hoogte van de soort is variabel, maar kenmerkend is de lange, slanke bloemstengel die boven het bladrozet uittorent. De hoogte ligt meestal tussen 30 en 70 centimeter, waarbij de wilde planten vaak rond de 40-45 cm blijven.

Bloemkleur

De bloemkleur is over het algemeen karmijnrood, rozerood tot diep purperroze. De bloemen staan in dichte hoofdjes aan de top van de stengel en hebben getande bloemblaadjes. De donkerrode kelken onder de bloemen zorgen voor een opvallend contrast.

Bladkleur

Het blad is grasachtig, smal en lijnvormig. De kleur is groen tot grijsgroen en de plant is vaak wintergroen (bladhoudend). De bladeren vormen een lage, losse pol aan de basis van de plant.

Bloeiperiode

De bloei is langdurig en uitgestrekt, van de vroege zomer tot in de vroege herfst. De hoofdbloei vindt plaats van circa juni tot en met augustus, met soms een doorbloei tot september.

Standplaats

De Kartuizer anjer is een plant voor open plaatsen die een zonnige, warme standplaats vereist. De bodem moet goed doorlatend, droog tot matig droog, kalkrijk en bij voorkeur matig voedselarm zijn. De plant is ideaal voor rotstuinen, droge dijkellingen of een warme border op het zuiden. In de winter heeft de plant bescherming nodig tegen overtollig vocht.

Herkomst

De plant is van nature inheems in Midden- en Zuidoost-Europa, van Spanje in het westen tot Oekraïne in het oosten, en komt in de bergen voor op hoogtes tot 2500 meter. In Nederland en België is de soort zeer zeldzaam en inheemse populaties zijn vrijwel verdwenen.

Soort gewas

Het is een kruidachtige, overblijvende vaste plant (*perennial*) met een polvormende groeiwijze. De plant zaait zich, mits de omstandigheden gunstig zijn, gemakkelijk uit.

Vermeerderingswijze

De meest gebruikelijke en succesvolle methode is door zaad. De plant zaait zichzelf vaak uit. Daarnaast kan de plant in het voorjaar of de vroege herfst vermeerderd worden door het delen van de pol of door het nemen van basale stekken.

Klimaatzone

Dianthus carthusianorum is zeer winterhard en wordt over het algemeen ingedeeld in USDA-winterhardheidszone 3 tot 7, wat betekent dat het temperaturen tot ongeveer -40 °C kan verdragen, mits de grond niet te nat is.

Insecten

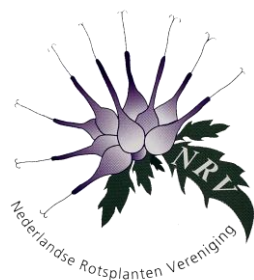
De Kartuizer anjer is een waardevolle insectenplant. De bloemen trekken, vanwege hun buisvormige structuur en nectar, vooral vlinders aan met een lange roltong. Voorbeelden zijn het Geelsprietdikkopje en de Citroenvlinder. De plant is ook een waardplant voor de mot *Coleophora dianthi*. De bloemen bieden een goede bron van nectar en stuifmeel voor bijen en hommels.

Bronvermelding

https://nl.wikipedia.org/wiki/Kartuizer_anjer

<https://wilde-planten.nl/kartuizeranjer.htm>

<https://www.kwaliteitsplanten.nl/dianthus-carthusianorum>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Dianthus</i> (Grieks: 'goddelijke bloem'); <i>carthusianorum</i> (Latijn: 'van de Kartuziers', vanwege kloostergebruik).
Taxonomie	Rijk: <i>Plantae</i> , Clade: Tracheofyten, Clade: Angiospermen, Clade: Eudicots, Orde: <i>Caryophyllales</i> , Familie: <i>Caryophyllaceae</i> , Geslacht: <i>Dianthus</i> , Soort: <i>Dianthus carthusianorum</i> .
Synoniemen	Kartuizer anjer, Karthuizer anjer.
Variëteiten en cultivars	Variëteit: <i>Dianthus carthusianorum</i> var. <i>humilis</i> ; Cultivars: Weinig benoemde in de handel, vooral op soort gekweekt.
Familie	<i>Caryophyllaceae</i> (Anjerfamilie).
Hoogte	30 tot 70 centimeter.
Bloemkleur	Karmijnrood, rozerood tot diep purperroze.
Bladkleur	Groen tot grijsgroen, smal, grasachtig en wintergroen.
Bloeiperiode	Juni tot en met augustus (soms tot september).
Standplaats	Volle zon, warme plek, kalkrijke, droge tot matig droge, goed doorlatende grond.
Herkomst	Midden- en Zuidoost-Europa (endemisch in de bergen tot 2500m), inheems, maar zeldzaam in Benelux.
Soort gewas	Kruidachtige, overblijvende vaste plant (<i>perennial</i>) met polvormende groeiwijze.
Vermeerderingswijze	Zaad (makkelijk, zelfzaai), delen van de pol, basale stekken.
Klimaatzone (usda-zones)	Zones 3 tot 7.
Insecten	Zeer aantrekkelijk voor vlinders (lange roltong), bijen en hommels; waardplant voor de mot <i>Coleophora dianthi</i> .